

A 8-9 éves gyerekek kézírásáról, tanítói és grafológusi szemmel

Pedagógusi feladataim közt a legfontosabb helyet mindig a személyiség formálása, az érzelmek nevelése és a jellemnevelés foglalja el. Ehhez hathatós segítséget nyújtott a grafológia ismerete, ami nagyban segít a gyerekek megismerésében. (A gyereket nem ismerni annyit jelent, mint vakon végezni a munkát a siker legkisebb reménye nélkül – tanultam meg még képzős koromban).

Úgy gondolom, hogy a gyerekek kézírását tanulmányozva, amit a pszichológia megismerési módszereivel kombinálok, alaposabban megismerhetem tanítványaimat, jobban megismerve jobban megértem őket és problémáikat, így könnyebben elfogadom őket.

A grafológiai ismereteim segítenek abban is, hogy könnyebben észrevegyem, ha úgymond baj van a gyerekekkel, és a baj gyökereit is egyszerűbb megtalálni. Segíthetek a magányos gyermek beilleszkedésében, levezethetem a felgyülemlett szorongást és agressz-sziót, oldhatom félelmeiket, a tanulási nehézségekkel küzdőknek segítséget adhatok, természetesen mindezt a szülőkkel együttműködve, megértve és elősegítve a kisiskolás kor-ban levő gyereket a fejlődésben.

A gyerekek kézírását már pályám elején sokat figyeltem spontán érdeklődésből, és hittem a kézírás jellemhordozó mivoltában. Az utóbbi négy évben már tudatosan figyeltem az írásukat (ezalatt végeztem grafológiai tanulmányaimat) főleg a stressz és distressz okozta félelem, szorongás, agresszió jeleit kutatva 8-9 éves gyerekek írásában.

Hogy miért? Mert azt tapasztaltam, hogy a gyerekekkel szemben támasztott túlzott szülői és tanítói elvárások, valamint iskolánk túlzott teljesítménycentrikussága (ami szerintem nagyjából átlag) olyan stresszhelyzetbe hozza a gyerekeket, ami leg-többször szorongást, félelmet vált ki belőlük, ez pedig nem ritkán agresszióba csap át bizonyos típusú gyerekeknél. Ugyanakkor tapasztaltam a stressz pozitív, serkentő, motiváló hatását is, ám ez hosszú távon nem működik.

Sokat gondolkodtam azon, hogy vajon mi, pedagógusok segítjük vagy gátoljuk a gyereket sajátos, egyéni írási kialakulásában, és ugyanakkor személyiségének kibontakozásában? Mennyire segítjük vagy gátoljuk abban, hogy a gyerekből az legyen, ami szeretne lenni, és olyan, amilyen ő szeretne lenni, nem pedig az s olyan amit, amilyent mi, szülők és pedagógusok szeretnénk fabrikálni belőle. Nagy-nagy igyekezetünkkel és segíteni akarásunkkal vajon elősegítjük vagy hátráltatjuk a gyerek személyiségének fejlődését, kibontakozását és ezzel együtt sajátos, egyéni kézírásának kialakulását? Szakmámban, tanítóként gyakran kerültem ellentmondásba önmagammal az írás tanítását illetően: követeljem a szépen megformált, kalligrafikus, a standard íráshoz mereven ragaszkodó betűformát, ami, minél jobban hasonlít az általam bemutatott betűhöz, annál jobb, vagy engedélyezzek egyfajta lazaságot, adjak szabad teret a módosításra, ami iránt néhány gyerek ki is fejezte igényét még első osztályban. Íme egy példa: egyik kisfiú elmondta, hogyan lenne egyszerűbb leírni a kis írott „a” betűt, és megkérdezte, írhatja-e úgy, ahogy neki könnyebb. Én erre mondtam neki, hogy nagyon jó az ötlet, de azért mégiscsak úgy írjuk, ahogy én mutattam, mert ez a standard. Mi így tanítjuk: támasztóvonal, ovál indul jobbra, rajta vissza, ovál jobboldalt felül bezárva, majd horogvonal. Gyerek javaslata: támasztóvonal, jobbra induló ovál, de rajta nem vissza, hanem kanyarítsuk is meg az ovált teljesen, és alul baloldalt zárjuk be, majd ragasszuk hozzá a horogvonalat. Ezt persze a gyerek így nem mondta el, hanem kijött a táblához és megmutatta nekünk. Valóban egyszerűbb, mégsem így írjuk, de örültem neki, mert ez a gyerek kreativitását hangsúlyozta.

Jól megfigyelve írásukat, már I. osztályban találunk olyan grafológiai jeleket, amelyek megmutatják a gyerekekben rejlő titkokat, a másságot. Jóllehet normáírást tanítunk, már mutatkoznak a sajátos jegyek I. osztályban. Kérdés, akarjuk-e észrevenni, elfogadni vagy pedig összemossuk, egyenruhába öltöztetjük, egységesítjük ahelyett, hogy engednénk egyéniesülni.

Ezek a kérdések azért toltak így elélem, mert mindenütt azt olvasom, hogy ka-maszkor végére alakul ki az első individuális íráskép, amit én nem akarok elvitatni, de az is igaz, hogy az egyéniesedés jelei sokkal előbb megmutatkoznak. Nincs két egyformán író gyerek (hála Istennek), és már I. osztály végén minden gyerekem írását megismerem anélkül, hogy a nevét elolvassam a füzetéről.

Arra gondoltam, hogy ha Alfred Adler szerint 4-5 éves korára a gyerek elsajátít egy életstílust, egy kedélyállapotot és testtartást, akkor az a kézírásban is meg kell hogy mutakozzék. A gyerekek kézírásában fel is lelhetőek a kreativitás, szociabilitás, fölényre törekvés, kompenzáció és kisebbségi érzés jelei (Adleri koncepciók). A családi háttér, szülői elvárás, iskolai teljesítmény vágya, megfelelően akarás, feltűnési vágy mind, mind hatással van a gyerek kézírására, pozitív vagy negatív stresszorként működve. Sőt, az ön-értékelési zavarok is kimutathatóak a kézírásban.

Azt mondjuk, hogy a gyerekek nem kis felnőttek, vagy legalábbis ne kezeljük úgy őket, mintha azok lennének. Egyetértek, de az a tapasztalatom, hogy nekik saját céljaik, tapasztalataik, titkaik vannak, még ha nem is fogalmazzák meg konkrétan, de tudják, hogy mit akarnak. Figyelni érdemes rá, és ebben segít az íráselemzés is.

Selye János könyve, az *Életünk és a stressz* meggyőzött arról, hogy egyik sem létezhet a másik nélkül. „Ha stressznek vagyunk kitéve, élünk, s ha élünk, stressznek vagyunk kitéve”. Ha nem éljük meg a stresszt, meghaltunk. Ez gyerekekre, felnőttekre egyaránt érvényes. Amikor a stressz jeleit keresem a gyerekek kézírásában, valójában az élet jeleit keresem. S ez megnyugtat. Jó, hogy még mindig kézírást tanítunk. Taníthatnánk számítógépen is az írást – ez ma már valós tendencia. Akkor aztán nyugodt lehetnék: teljesen egy-forma, uniformizált írást nézegethetnék nagy-nagy meglepődéssel. (Isten őrizzen ettől!)

Szívesen kutatom hát az élet, a stressz jeleit a gyerekek kézírásában, és örülök, hogy kézírást taníthatok és megláthatom kézírásukban a 8-10 éves gyermekekben létező ösztönös, egészséges önmagam lenni akarás egyre erősödő jeleit.

„Ha egyszer meggyőződne a világ arról, hogy a gyerek írása egy olyan »pszicho-szkóp«, amely a gyermeki lélek legtitkosabb mélységeit is olvashatóvá teszi, akkor sietne minden hivatását komolyan vevő anya, nevelő, tanár grafológussá válni” (Michon).